

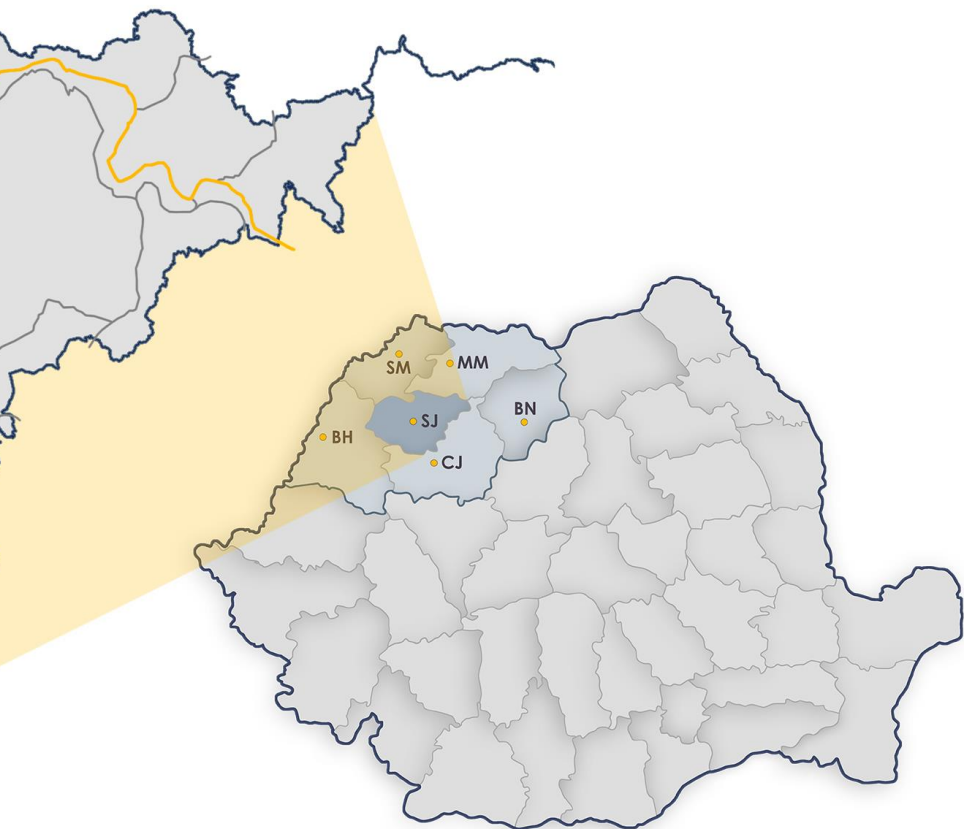
[RO] Dacă privești cu atenție harta fizică a României, cu relieful ei atât de echilibrat și armonios, în partea de N-V, observi că Munții Apuseni se termină cu două "cornițe". Acestea sunt Munții Meseșului și Munții Plopișului. Îngemănarea celor două culmi are loc pe teritoriul comunei Cizer, comună situată în partea de sud-est a județului Sălaj.

[RO] Comuna Cizer este situată la limita sud-vestică a județului Sălaj, ocupă zona marginală de contact a Depresiunii Crasna cu horstul lamelar al Meseșului și Plopișului, inclusiv culmea înaltă a Măgurii Priei (996m - punctul cu cea mai mare altitudine din județul Sălaj), în bazinele hidrografice ale Crasnei și Crișului Repede, și se întinde pe o suprafață totală de 71,23 km².

Comuna este constituită din trei localități: Cizer, reședință de comună - sat situat la o distanță de 35 km față de municipiul Zalău, Plesca și Pria. Comuna Cizer se învecinează cu Comuna Buciumi la Est, Comuna Sîg la Vest, Comuna Ciucea (Jud. Cluj) la Sud, Comuna Horoatu Crasnei la Nord, Comuna Bănișor la Nord-Vest

. [EN] If you carefully look over the physical map of Romania, with its landscape so balanced and harmonious in the NW, you can notice that the Apuseni Mountains are ending with two little "horns". They are the Meses Mountains and the Plopiș Mountains. The entwining of this two peaks occur within Cizer territory, commune located in the South-East of Salaj County.

[EN] Cizer commune is located at the South-Western part of Salaj County, occupies the marginal contact Depression Crasna with the lamellar horst of the Meses Mountain and Plopiș Mountain, including the high peak of Magura Priei (996m - the highest point in Salaj) in the Crasna and Crisul Repede basins and it covers a total area of 71.23 km².

The commune consists of three villages: Cizer, common residence - a village located at a distance of 35 km from the city of Zalău, Plesca and Pria. Cizer is bordering with: Buciumi commune at the East, Sig commune at the West, Ciucea village at the South and Horoatu Crasnei at the North. On the North-West is Banisor village.

[RO] Parte integrantă a străvechiului Sălaj, comuna Cizer a fost locuită încă din timpurile cele mai străvechi. O frumoasă legendă populară spune că pe vremuri îndepărtate într-o poiană, pe vatra veche a satului și-a durat sălaș Ioan Cisăr cu familia. Ulterior și-au mai construit case aici și alte familii venite din părțile de câmpie ale Transilvaniei, de pe Crișuri, de unde provine și numele de Crișan, unul din cele mai răspândite nume din sat. Pe măsură ce timpul trecea-spune în continuare legenda-sătucul creștea iar Ioan Cisăr, ajuns la bătrânețe, a murit, sătenii dând așezării numele lui, Cisăr.

În perioada stăpânirii romane, teritoriul Cizer a făcut parte din Dacia Liberă, granița Provinciei Dacia Romană, trecând pe culmea Munților Meseș, unind cetatea Bologa de importantul Castru Roman. În perioada migrației popoarelor barbare aceste locuri au constituit o poartă de trecere a acestora spre apus.

[EN] *Part of the ancient Salaj, Cizer has been inhabited since the ancient times. A beautiful legend says that a long time ago, in a meadow on the site of the old village took shelter Ioan Cisar with his family. After that, other families who came from the Transylvanian plains, built houses here. They were coming from the Crisuri, from where the name Crisan is created, one of the most common name in the village. As time passed, as the legend says -the small village grew and Ioan Cisar, reaching the old age, died and the villagers were given the settlement its name, Cisar.*

During the period in which the Romans ruled, the territory Cizer was part of the Free Dacia, bordering with the Roman Dacia, passing atop Meses Mountains, connecting the Bologa citadel with the important Roman fortress. During the barbarian migrations this places were a passing gate to the West.

[RO] Teritoriul administrativ al comunei este străbătut de Munții Meseș. Cert este că localitatea Cizer este foarte veche, probabil din epoca pietrei, presupunere ce este dată de faptul că, un cetățean, Lupuț Aurel a găsit în această zonă un topor din piatră.

Din epoca bronzului (1700-900 î.e.n.) s-a descoperit întâmplător în locul numit „Rodina” un topor de bronz, expus în prezent la Muzeul de Istorie și Artă din Zalău. O hartă, care în prezent se află tot la muzeul din Zalău, indică așezarea Boian, azi parte integrantă din satul Cizer, ca urmă dacică izolată. În susținerea acesteia vine descoperirea făcută la numai câțiva kilometri spre nord-est, în localitatea Stârciu, s-a descoperit și cercetat o așezare dacică.

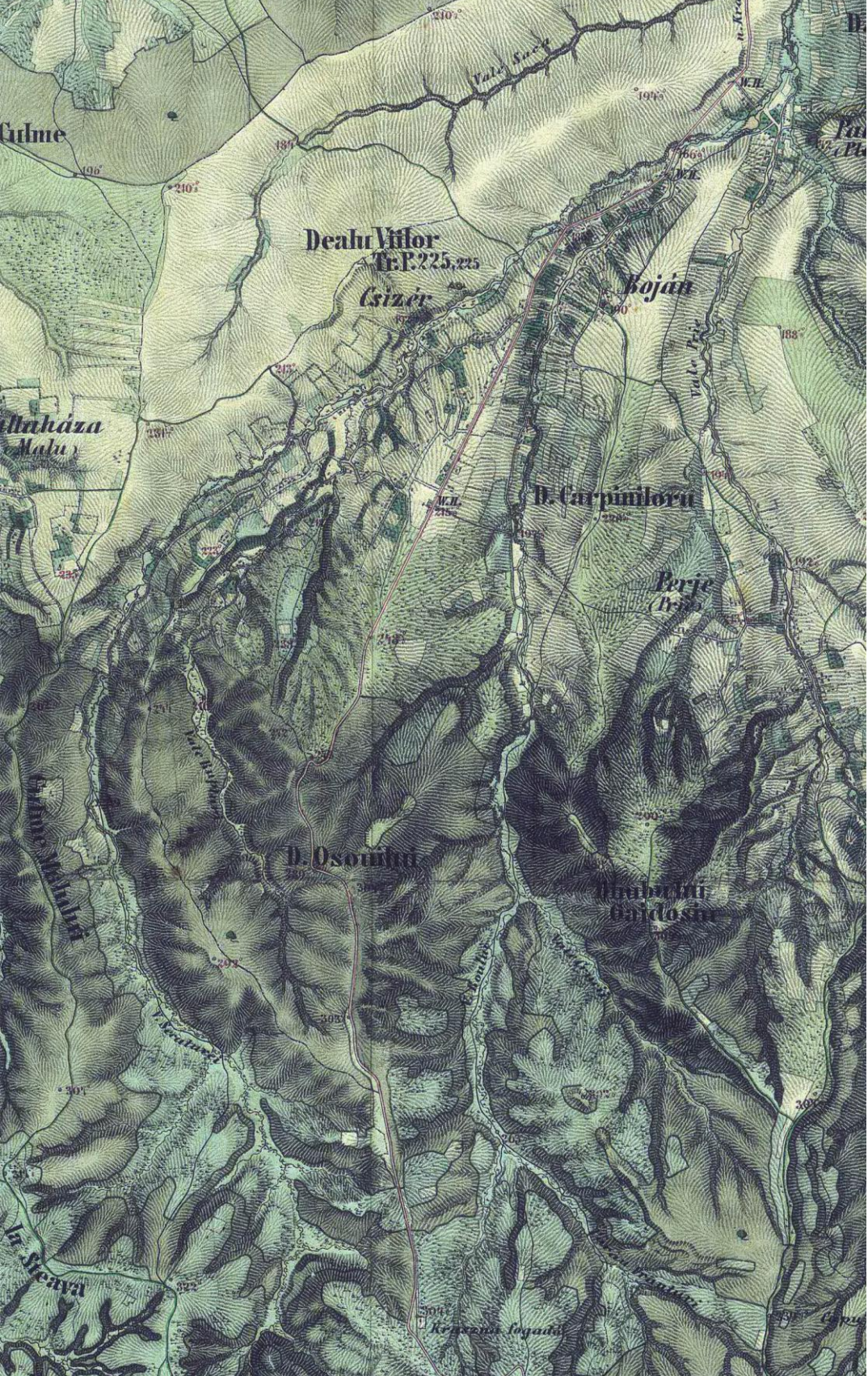
Hotarul satului Cizer în 1868-1869, în a doua hartă militară. Drumul țării apare pe traseul vechi, peste culmile de deal. La marginea lui, în sat, este un han și mai departe spre Ciucea se vede un fogădău (birt). De notat câteva toponime de ape și locuri. Față de prima ridicare topografică, vatra satului este extinsă pe Valea Cizerului („Valea Secăturii” pe hartă) în sus și în jos precum și la drumul țării. Pe vale sunt marcate nu mai puțin de 10 mori de apă.

[EN] The administrative territory is crossed by the Meses Mountains. It's a fact that Cizer village is very old, probably from the Stone Age, a guess coming from the fact that a citizen Luput Aurel found in this area a stone ax.

From the Bronze Age (1700-900 BC) was discovered by chance in the place called "Rodina" a bronze ax, exposed now in the History and Art Museum of Zalău. A map, which is also at the museum in Zalău, shows that Boian, today part of the village Cizer as an isolated Dacian trail. To sustain this believe at only a few kilometers to the northeast, in the town Starciu was discovered and researched a Dacian settlement.

The bordered village of Cizer appears in 1868-1869, in a military map. The country road appears on the old route, over the peaks of the hill. At the edge of the village is an inn and further, to Ciucea, it is seen a "fagadau" (pub). Compared to the first surveying the heart of the village is extended to the Valley of Cizer ("Valea Secaturii" on the map) up and down. The valley is marked by no less than 10 water mills.

© M. Matyas

[RO] PORTUL POPULAR FEMEIESC este format dintr-un spăcel (ie) din pânză albă de cânepă, cu mâneci largi cu broderie înflorată sau cu aplicații ornamentale și manșetă lată cu broderie.

Peste spăcel se purta un pieptar confecționat din blană de miel cu diverse modele populare în culori diferite, iar vara se purta un laibăr (vestă) cu aplicații de ornamente florale și geometrice din piele de oaie. Poalele (fusta) erau făcute din pânză de cânepă cu o bordură din broderie aplicată în partea de jos. Peste poale, în partea din față se purta ozadie (șorț) de lână, de obicei de culoare roșie ori albastră, încrețită în partea de sus, cu panglici cusute în partea de jos, iar în părțile laterale sunt brodate sau cusute două prime (panglici) cu ornamente florale în culori vii. În jurul gâtului se purtau de la unu la câteva rânduri de mărgelile sau stoli, iar pe cap cunună (coroniță).

În perioada iernii se purta suman sur (gri) făcut din lână de oaie, ornamentat la încheieturi cu prime subțiri de postav de culori diferite. Încălțăminte era alcătuită din cizme sau ghete din piele neagră, purtate la sărbători, iar în zilele de lucru se purtau opinci. La portul femeilor mai în vârstă culorile erau alb și negru.

[EN] THE FEMALE TRADITIONAL COSTUME consists of a *spăcel* (ie) made from white hemp linen, with wide sleeves with floral embroidered or ornamental applications and a wide cuff with embroidery.

Over *spăcel* it was weared a breastplate made of lambskin with various popular coloured models and in summer, the women were wearing a "*laibar*" (jacket) made from sheepskin with floral and geometric applications. "*Poalele*" (skirt) were made of hemp cloth with a border of embroidery applied to the bottom. Over the "*poale*" in the front they were wearing a "*zadie*" (apron) of wool, usually red or blue, wrinkled at the top, with ribbons sewn on the bottom. On the sides there are embroidered or sewn two (ribbons) with floral ornaments in bright colors. Around the neck were worn from one to several rows of beads or "*stoli*", and on her head a crown (crown).

In winter they wear wearing gray "*suman*" made of sheep wool and the wrist was adorned with thin baize of different colors. Shoes or boots were made up of black leather, worn on holidays and on weekdays they were wearing "*opinci*"-moccasins. For older women the costume was made with black and white colors.

[RO] PORTUL BĂRBĂTESC este alcătuit dintr-o chimeșe (cămașă), de obicei purtată peste pantalon, din pânză albă de cânepă cu guler strâns la gât, mâneci largi cu manșetă și broderie de culoare albă, albastră sau galbenă. Peste chimeșe se purta un laibăr (vestă) de lână sură (gri).

Cioarecii (pantalonii) erau de culoare albă, din pânză de cânepă, sau suri, din lână. În picioare se purtau cizme sau bocanci din piele neagră, în sărbători și opinci în zilele de lucru. În perioada anului când vremea era călduroasă pe cap se purta clop (pălărie) de paie sau postav, iar în timpul iernii, cușmă (căciulă) neagră sau sură, din blană de miel.

Portul popular din Cizer a fost studiat și documentat în anul 1941 de etnograful Gönyey Sándor. Etnografa Palotay Gertrud a făcut în 1947 o analiză a portului din zona Călatei cuprinzând și portul din Cizer. Un al treilea etnograf, Nagy Jenő, s-a ocupat de analiza portului din Sălaj, amintind și de cel din Cizer, în 1959. Cei trei etnografi maghiari au identificat o puternică influență a meșterilor pielari din Huedin asupra portului popular din Cizer. În anii 1950 încă se păstra obiceiul de a cumpăra îmbrăcăminte din piele de la târgul din Hodin. Portul românesc din Cizer a suferit numeroase metamorfoze în secolul 20, fiind puternic concurat și apoi înlocuit treptat de hainele de la oraș, îndeosebi după al doilea război mondial.

© M. Matyas

[EN] THE MALE TRADITIONAL COSTUME consists of a “chimeşe” (shirt), usually worn over trousers, from white hemp fabric with tight neck collar, loose cuffed sleeves and white, blue or yellow embroidery. Over chimeşe they wear wearing a “laibar” (jacket) from gray woolen .

“Cioarecii”, the trousers were from white hemp fabric or from gray wool. On holidays they were wearing shoes or boots from black leather and in the working days they were wearing “opinci”- moccasins. Over the year, when the weather was warm they were wearing on the head a “clop” (hat) made of straw or baize and in winter, “cusma” (fur hat) from black or gray lamb fur (Astrakhan fur).

The folk costume of Cizer it has been studied and documented in 1941 by the ethnographer Sándor Gönyey. Ethnographer Palotay Gertrud did in 1947, an analysis of the traditional costumes in the area and the port of Cizer comprising Călata region. A third ethnographer, Jeno Nagy, analyzed the traditional costumes of Salaj, recalling of Cizer’s costumes in 1959. The three Hungarian ethnographers have identified a strong influence of the leather craftsmen from Huedin. In the 1950s they still kept the habit of buying clothes made by leather from the fair in Hodin. Romanian port of Cizer has undergone many metamorphoses in the 20th century, being strongly competed and then gradually replaced by the city clothes, especially after World War II.

[RO] SATUL CIZER

Satul Cizer intră în documente, ca mai toate satele vechi din Transilvania, odată cu trecerea de la o stăpânire funciară bazată pe tradiția orală la una scrisă, care coincide cu intrarea de facto în administrația Regatului Ungar. În evul mediu, satele de la poalele Rezului și Meseșului au fost cuprinse în domeniul cetății Vălcău, iar stăpânul cetății a fost și proprietarul întregului ținut. Dintre familiile stăpânitoare ale cetății și ale domeniului aparținător se distinge de timpuriu o ramură a familiei Bánffy, cu rezidența în localitatea Nușfalău. În contrast cu aceste linii generale din istoria regională, în Cizer apare de vreme un conflict local de interese între stăpânul cetății, de o parte, și o familie nobilă cu origini în localitatea Cehăluț, de cealaltă parte. Această familie și-a disputat și a obținut cu intermitențe posesia asupra Cizerului vreme de mai mult de două secole, timp în care o ramură a sa și-a luat numele de „Csizér” sau „Chyzeri”, după cel al satului.

O descoperire arheologică din secolul 19 a relevat existența unui turn rotund de pază din perioada romană în Vârful Gropoiului, între Cizer și Boian. Turnul, cu diametrul de 10 m, era construit din piatră cu mortar. În jurul turnului s-au găsit țigle și fragmente ceramice

[RO] CIZER VILLAGE

Cizer Village enters into the documents, like most of the old villages in Transylvania, with the transition from a land possession based on oral tradition to a written one, which coincides with the entry of the Hungarian Kingdom facto administration. In Medieval Age the villages at the foot of Rezului and Mesesului Mountains were included in Valcău citadel, and the citadel master was also the owner of the whole land. Of the ruling families of the city and the area belonging to, it is distinguished an early branch of the family Banffy, residing in Nusfalău. In contrast with these general, regional history, Cizer occurs early in a conflict of interest between the local lord of the city, on one side, and a noble family with origins in the locality Cehăluț on the other side. This family has disputed and obtained intermittently possession of the old Cizer during more than two centuries, during which an offshoot took the name "Csizér" or "Chyzeri" after the village.

An archaeological discovery from the 19th century revealed the existence of a round tower guard from the Roman period in the Peak Gropoiul between Cizer and Boian. The tower, with a diameter of 10 m, was built of stone and mortar. Around the tower were found fragments of ceramic tiles.

[RO] BISERICA DE LEMN DIN CIZER datează din anul 1773 și se păstrează din 1968 în Parcul Etnografic Național „Romulus Vuia” din Cluj-Napoca. Din punct de vedere arhitectural, biserica prezintă calități tehnice, formale și decorative datorită cărora este considerată una din cele mai reprezentative dintre lăcașurile de lemn din Transilvania.

Biserica are o valoare istorică deosebită, fiind considerată lucrarea meșterului de biserici Vasile Nicula Ursu, cel care, sub numele de Horea, a intrat în istoria națională ca martir al răscoalei țărănești din 1784. Lăcașul are puterea de a evoca evenimentele deosebite petrecute în sânul comunității, cu valoare de referință pentru întreaga zonă. În anul răscoalei, cizăranii s-au solidarizat cu Horea, refuzând afișarea patentei imperiale pe ușa bisericii. Aici s-a strâns suflarea satului în anul revoluției de la 1848, să-l asculte pe Avram Iancu, care îi îndemna pe țăranii să se scuture pentru totdeauna de umilințele iobăgiei. Aici s-au rugat românii pentru înfăptuirea unirii celei mari și pentru toți cei chemați pe front, în marea bătălie.

Lăcașul de lemn este un prețios martor etnografic și social al unor tradiții pierdute în timp. Aici era locul de judecată al adunărilor obștești, conduse fie de voievodul zonei fie de cneazul sau judele satului, până în amurgul secolului 19. Tot până în acele vremuri, în bătătura bisericii s-a ținut și danțul satului. Până înainte de mutarea în muzeu, în ea și în jurul ei s-au ținut vechile obiceiuri de pomenire a strămoșilor plecați „în cé lume”.

[EN] THE WOODEN CHURCH IN CIZER is dating from 1773 and from 1968 it is kept in the National Ethnographic Park "Romulus Vuia" from Cluj-Napoca. From the architectural point of view, the church has excellent technical, formal and decorative qualities, good reasons to be considered one of the most representative wood sanctuaries from Transylvania.

The church has great historical value, being considered a work of the craftsman churches Vasile Nicula Ursu, who, under the name of Horea, became part of the national history as a martyr of the peasant revolt in 1784. The place has the power to evoke the special events that took place within the community, with a benchmark for the entire area. During the revolt, "cizăranii" made common cause with Horea, refusing to display the imperial patent on the church door. The whole "life of the village" gathered here in the revolution's year of 1848, to hear Avram Iancu's speech, who was urging peasants to shake off, forever, the serfdom's humiliations. Romanians here prayed for the accomplishment of unity of all Romanians and for all the men called to the front, for the great fight.

The place is a precious ethnographic and social wooden witness of some lost traditions. Here was the place of judgment of the public meetings, led by the Prince of the area or by the prince of the village; or by the village judge until the end of the 19th century. During the same period of time, the church was also the place where people were organizing the village dance. Before moving up to the museum, in the church and around it were held the traditional ceremonies in the memory of ancestors who left "to the other world".

[RO] *CASA MUZEU DIN CIZER* este o casă din lemn acoperită cu paie, datând din secolul XVIII. Având dimensiuni neobișnuit de mari iar grija cu care au fost tratate unele detalii ridică valoarea arhitecturală a casei mult peste nivelele locale, reprezentate de căsuțe mărunte și anonime de iobagi umili. Din vorbele bătrânilor se știe că această casă era în vremuri de strâmtoare casă de rugăciune pentru comunitatea locală, precedând astfel biserica de lemn ridicată de legendarul Horea în Cizer la 1773. Ultimul ei locuitor se numea Lupuț Ioan a Giurchii din Cizer. Casa a fost mutată și salvată în spatele școlii noi în anul 1987. Casa a fost declarată monument istoric în anul 2004, pusă, deci, sub protecția legii.

[EN] CIZERHOUSE MUSEUM is a wooden house covered with straw, from the eighteenth century. With an unusual large size and the care with which some architectural details were treated, is fact that the rises up the house value well above local levels, represented by small boxes and anonymous humble serfs. From the words of the elders know that this house was once, in hard moments, a praying house for the local community, thus preceding the wooden church built by the legendary Horea in Cizer in 1773. Her last inhabitant was Luput Ioan of Giurcha from Cizer. The house was moved and saved behind the new school in 1987. The house was declared a historical monument in 2004, being protected by law.

[RO] Casa lui Fănuță

Casa lui Fănuță este o casă țărănească locuibilă situată str. Valea Susanilor, nr. 59, Cizer, județul Sălaj. Casa a fost ridicată în 1886, și avea acoperiș de paie, până în 1922, când, după relatarea localnicei Florica Cristea, i s-a mai adăugat o cameră.

Casa este construită din piatră de râu, lemn, pământ și țigle; e văruiată cu mierău (albastru), are herede (prispă) cu vraniță (poartă) și șoși (stâlpi) din lemn. Interiorul ei cuprinde trei încăperi: târnațul (prispă), tinda și camera propriu – zisă, pardosite cu pământ bătut, murluit (lipit) cu tină. În târnaț se intră pe două pietre, apoi se deschide vranița sau roșteiul și se trece peste o grindă groasă numită talpa casei, pe care sunt prinse rude folosite, unele la uscat rufe, altele la uscat legume sau fructe.

[EN] Fănuță's House

FĂNUȚA's house is a habitable farmhouse situated on the Valea Susan's street, no. 59 Cizer, Salaj County. The house was built in 1886 and had thatched roof until 1922, when, according to the local Florica Cristea, another room was added.

The house is built of river stone, wood, earth and tiles; is whitewashed with "mierau" (blue) has a "Herede" (porch) with "Vranita" (gate) and "sosi" (pillars) from wood. Its interior comprises three rooms: târnațul (porch), "tinda" and the actual room, paved with beaten earth, "murluit" (bonded) with clay. In the "tarnat" is entering stepping on two stones, then is opened the "vranita" or "roșteiul" and steps over a thick beam called the house's sole, on which are trapped used beams some for drying clothes, others for drying vegetables or fruits.

[RO] BISERICA "NAȘTEREA MAICII DOMNULUI" DIN CIZER, este lăcașul de cult deținut de comunitatea ortodoxă din satul Cizer, Sălaj, ridicat în jurul anului 1946.

Lucrul la biserică a început în anul 1942, iar în anul 1943 s-au ridicat în vârful turlei crucile.

[EN] THE CIZER CHURCH OF THE VIRGIN BIRTH is the worship place owned by the Orthodox community from Cizer, Sălaj, built around 1946.

The work for building the church began in 1942 and in 1943 the tower crosses were finished.

[RO] MUZEUL ETNOGRAFIC DIN LOCALITATEA CIZER se afla în incinta Școlii generale cu clasele I-VIII din localitate. Departe de citadin, învățătorul Petru Galiș păstrează cu sfințenie elemente etnografice locale. Cel mai important obiect al muzeului îl reprezintă barda utilizată în 1773 la construirea bisericii de lemn din localitate de meșterul de biserici Vasile Nicula Ursu, cel care, sub numele de Horea, a intrat în istoria națională ca martir al răscoalei țărănești din 1784. Muzeul dispune și de alte obiecte care au aparținut meșterului Vasile Nicula Ursu.

În cadrul muzeului sunt expuse unelte ale inventarului gospodăriei, razboi de țesut, sucală, covată de lemn, furcă de tors mai veche de o sută de ani, vase folosite la bucatărie. Alături, fier de călcat cu cărbuni - ticlăzău - în mai multe variante, lăitariul în care se țin hainele și uiușul, sumanul țărănesc din lână care se poartă iarna. Firește, elementele de ceramică - oala mare de fiert sarmale, farfurii (blide) ornamentate - au un rol aparte în "compoziție". Totul, pentru a reconstitui universul satului românesc de cândva. Costumele populare arată miraculoasa bogăție artistică a sufletului țărânului român din zonă; cămăși cusute pentru fete și femei, poale, costume bărbățești, pieptare, năframă, curele-chimire purtate de bărbați dau seama de o lume care mai strălucește, dar se stinge curând. Remarcabile sunt autenticitatea pieselor din muzeu, concepția de aranjare care dovedeste o intuiție a profesionalismului învățătorului Petru Galiș.

[EN] THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM FROM CIZER is opened inside the Gimnasium School, in the locality. Far from urban, the teacher Petru Galis scrupulously keeps ethnographic, local elements. The most important piece of the museum is the ax used in 1773 to build the wooden church in the village by the craftsman churches Vasile Nicula Ursu, who, under the name of Horea, entered in the national history as a martyr of the peasant revolt in 1784. The museum also has other personal belongings of the craftsman Vasile Nicula Ursu.

In the museum are exposed household tools, a loom, "sucala", wooden trough, a distaff more than one hundred years old, vessels used in the kitchen. Irons with coal, called "ticlazau" - in many variations, "laitariul" in which clothes were kept and "uiușul", the peasant wool overcoat weared in winter. Naturally, the ceramic elements - the large saucepan for boiling cabbage rolls, "sarmale", ornamental plates (dishes) have a special role in the "composition". Everything to recreate the universe of the old Romanian village. Folk costumes show the miraculous artistic wealth of the Romanian peasant soul; sewed shirts for girls and women, skirts, men's suits, vests, scarf, belts with "chimir" worn by men creates a world that shines, but soon goes out. What is remarkable is the authenticity of the museum pieces, the layout that proves the professional intuition of the teacher Petru Galis.

[RO] Pe malul stâng al văii Cizerului, în cimitirul vechi, unde până în anul 1967 se înălța zveltă spre cer silueta Bisericii lui Horea, se află trei cruci mai deosebite, din piatră în care sunt încrustate următoarele : "VERONICA LISCAN N. CHITTA 1858-1932. Dormi în pace suflet nobil", "NECHITA LISCAN 1842-1909" și Ioan Liscan 1878-1889. Îl deplâng intristați părinții și unica surioară". **Veronica Liscan** este poeta de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, care a cântat în versuri natura, viața, dorul și durereile sale și ale acestor locuitori și meleaguri. Soarta a lovit greu familia sa, de timpuriu mama ei rămânând văduvă cu trei copii. În această situație grea, Veronica se căsătorește cu învățătorul NECHITA LISCAN, care funcționa la Școala confesională din Cizer. Astfel ajunge Veronica Chita, căsătorită Liscan în comuna Cizer. Rănile sufletești pricinuite de moartea tatălui său încep să se vindece, dar nu va trece mult timp până când soarta o va lovi din nou, moartea luând din sânul familiei sale pe scumpul lor fiu, Ioan. Acest trist eveniment a afectat profund ființa gingașă a Veronicăi, determinând-o să-și exteriorizeze durerea sufletească în versuri duioase. Fiind departe de satul natal, de meleagurile dragi pe care a fost nevoită să le părăsească, Veronica mai merge din când în când la casa părintească dusă de dorul revederii mamei, fraților și rudelor. Aceștia se bucurau nespus de mult la întâlnirea cu ea, și exclamau: "Vine VERONICA, Veronica din Sălaj!" Acest fapt a inspirat-o să-și adopte, în creația literară, pseudonimul "Veronica din Sălaj".

[EN] On the left bank of the valley Cizer in the old cemetery, where until 1967 ascended to heaven the silhouette of Horea's Church, there are three special crosses, made by stone in which are carved the following words: "Veronica Liscan 1858 N. Chitta 1932. Sleep well noble soul."; "Nechita Liscan 1842-1909 and Ioan Liscan 1878-1889. Deplored sorrowing parents and his only sister." **Veronica Liscan** is a poet of the late nineteenth century and early twentieth century, who sang in lyrics the nature, life, her longings and pains and those of the people of those time and places. The fate wasn't kind to her family, leaving her mother a young widow with three children. In this predicament, Veronica marries teacher Nechita Liscan who taught at the Cizer confessional school. Doing so her name changes from Chita to Liscan and she moves to Cizer with her husband. The spiritual wounds caused by the death of her father begin to heal, but it will not be long until fate will strike again, death taking from her family her sweet son, Ioan. This sad event has deeply affected gentle Veronica, causing it to externalize the pain of mind in tender lyrics. Being away from his native village, the beloved land that was forced to leave, Veronica, occasionally goes to visit the parental home longing to see her mother, her brothers and relatives. They enjoyed very much meeting with her and exclaimed: "It comes VERONICA, Veronica from Salaj"! This inspired her to take the literary pseudonym "Veronica din Salaj."

1857-1932

[RO] ȘCOALA VECHĂ DIN CIZER, la Drumul Țării, a fost ridicată în 1872 și este declarată monument istoric. În fața școlii se păstrează un clopot cu inscripția "Scolei Românești din Cizeru 1867" care a aparținut școlii confesionale când aceasta încă își avea sediul într-o construcție de lemn.

În școala din Cizer s-a ținut la 15 septembrie 1885 adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români din Sălaj.

[EN] ***THE CIZER OLD SCHOOL**, at the Country Road, was built in 1872 and is a historical monument. In front of the school is kept a bell with the inscription "To the Romanian school from Cizeru 1867" which belonged to the confessional school when it was still located in a wooden building.*

In the school of Cizer was held on September 15, 1885 the general meeting of the Romanian teachers from Salaj.

[RO] BISERICA ORTODOXĂ BOIAN

Pe la începutul secolului XVIII-lea, locuitorii satului Boian și-au construit o biserică de lemn pe un vârf de deal (1700). Aceasta era acoperită cu șindrilă și reprezenta cea mai veche biserică de lemn construită în satele Comunei Cizer.

Între cele două războaie mondiale, aceasta s-a distrus, nemaiputând fi reparată.

În locul ei a fost construită după cel de-al doilea război mondial, actuala biserică de zid.

[EN] *THE ORTHODOX CHURCH FROM BOIAN*

By the early eighteenth century, Boian villagers have built a wooden church on a hilltop (1700). It was covered with shingles and represented the oldest wooden church built in villages of Cizer's commune.

Between the two world wars, this was destroyed and never been repaired.

In its place was built after the Second World War, the present church made by concretel.

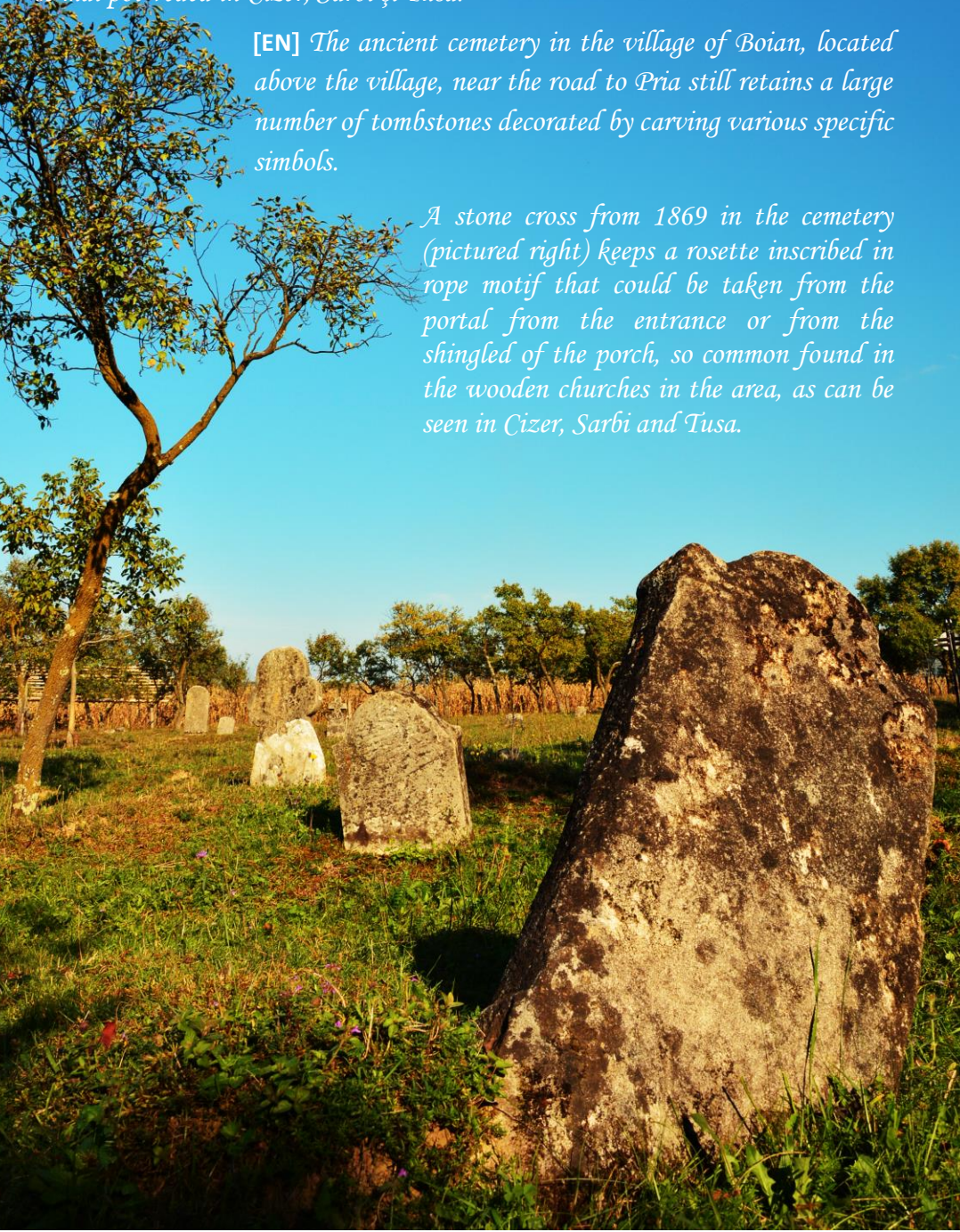

[RO] *Cimitirul vechi din satul Boian, situat deasupra satului, lângă drumul spre Pria mai păstrează încă un număr mare de pietre tombale decorate prin sculptare cu diverse motive specifice zonei.*

O cruce de piatră din 1869 în cimitir (foto dreapta) păstrează o rozetă înscrisă în funie, motiv decorativ ce putea fi preluat din portalul de la intrare sau din fruntarul pridvorului, motiv des întâlnit la bisericile de lemn din zonă, așa cum se mai pot vedea în Cizer, Sârbi și Tusa.

[EN] *The ancient cemetery in the village of Boian, located above the village, near the road to Pria still retains a large number of tombstones decorated by carving various specific symbols.*

A stone cross from 1869 in the cemetery (pictured right) keeps a rosette inscribed in rope motif that could be taken from the portal from the entrance or from the shingled of the porch, so common found in the wooden churches in the area, as can be seen in Cizer, Sarbi and Tusa.

[RO] SATUL PLESCA

Denumirea satului Plesca provine de la cuvântul „palecz”, care în slavonă veche înseamnă „deget”. Prima mențiune documentară a localității Plesca este din anul 1471, când mai mulți proprietari solicita regelui Matei Corvin danii în Plesca (Paliczka). Se pare că a avut câștig de cauză familia Horvath Peres Ioan, deoarece la 5 mai 1476, regele dispune conventului de la Cluj-Mănăstur să stabilească noile hotare ale proprietății lui Horvath Peres Ioan în Plesca. Localitatea Plesca va rămâne în proprietatea familiei Horvath Peres Ioan până la sfârșitul secolului XVI. În 1553 ei plăteau impozit după 3 porți, aici fiind conșcriși 1 birău, 11 săraci, 1 servitor și 4 case noi. Din anul 1554 până la începutul secolului XIX localitatea nu mai este menționată în documente, nici în conșcrierile din perioada Pragmaticii Sancțiuni. Probabil așezarea a fost distrusă cu ocazia deselor invazii turco-tătare. Apare din nou menționată la anul 1808, fiind conșcriși, ca având proprietăți, 13 familii nobiliare, din care cele mai multe familia Teleki.

[EN] PLESCA VILLAGE

The name of Plesca comes from the word "palecz" which in old Slavonic means "finger". Plesca's first documentary mention of the village is from the year 1471, when many owners ask, King Matthias donations in Plesca (Paliczka). Apparently, the family Horvath Peres Ioan manages to convince the king, because on the 5th of May 1476, the King orders to the Convention from Cluj - Mănăştur to establish the new boundaries of the property of Horvath Peres Ioan from Plesca. Plesca village will remain in the property of Horvath family until the late sixteenth century. In 1553, they paid taxes after 3 gates, here being included one "Birău", 11 poor people, one servant and 4 new houses. From 1554 until the early nineteenth century the village is no longer mentioned in the documents, nor in the period of the Pragmatist Penalties wills. Probably, the settlement was destroyed during the frequent Turkish-Tatar invasion. Reappears referred to in 1808, being mentioned that were owners 13 noble families, of which most of the goods were owned by the Teleki family.

[RO] **BISERICA**
ORTODOXĂ PLESCA cu
hramul "Sf. Ierarh Nicolae" a
fost construită în anul 1926
de meșteri locali cu cheltuiala
credincioșilor.

Înainte a acestei biserici, la
sfârșitul secolului al XVIII-
lea sau începutul sec. IX-lea,
plescani și-au construit o
biserica de lemn, pe dealul de
lângă Mesteceni. Aceasta a
fost utilizată până în anul
1926.

[EN] **PLESCA**
ORTHODOX CHURCH
dedicated to "St. Nicholas"
was built in 1926 by local
craftsmen on the community's
expenses.

Before this church at the end
of the eighteenth century or
the beginning of the
nineteenth century, the
locals have built a wooden
church, on the hill near the
Birches. This was used until
1926.

[RO] SATUL PRIA

Satul Pria, este așezat la poalele Măgurii Priei, cel mai înalt vârf din Munții Meseșului. Este un sat străvechi, în care oamenii s-au ocupat cu creșterea animalelor. Probabil și numele satului vine de la „pir”, cuvânt românesc care înseamnă iarbă bună de pășunat pentru vite.

Localitatea a fost atestată documentar pentru prima dată în anul 1481 însă vechimea ei poate fi mult mai mare. Pria intră în documente în anul 1481, între alte sate aparținătoare cetății de Valcău, în marea lor majoritate în posesia familiei Banffy. Satul Pria a rămas mai mult sau mai puțin în posesia familiei Banffy până la mijlocul secolului al XIX-lea. În 1925, cea mai mare proprietate din sat aparținea încă aceleiași familii. Din evul mediu până în 1867 satul Pria a aparținut administrativ de Comitatul Crasna.

Vatra satului este adunată pe Valea Priei. Pe vale, la intrarea și ieșirea din sat este marcată câte o moară. Pe deal, pe malul stâng, stă vechea biserică de lemn construită în anul 1750. La sud de sat domină Măgura Priei, loc unde, descoperirile arheologice semnalază urmele unui tumul de pază și semnalizare, atribuit epocii romane. Trecutul îndepărtat al satului Pria este puțin documentat.

[EN] PRIA VILLAGE

The village of Pria, is located at the foot of Magura Priei, the highest peak in the Meses Mountains. It is an ancient village, where people were busy with animal breeding. Probably village name comes from "pir", Romanian word that means good grass for cattles.

The settlement was documented for the first time in 1481, but it can be much older. Pria enter into documents in 1481 among other villages belonging to the city of Valcău, most of them owned by the Banffy family. The village of Pria remained more or less in the possession of the Banffy family until the mid-nineteenth century. In 1925, the largest property in the village was still belonging to the same family. From the Middle Ages until 1867 the village Pria belonged administratively to the Crasna County.

The village heart is gathered on Valley of Pria. The valley, into and out of the village is marked by a mill. On the hill, on the left bank, sits the old wooden church built in 1750. To the South, Magura Priei dominates the village, a place where the archaeological finds are showing the traces of a signaling and guard mound attributed to the Roman era. The village's distant past is little documented.

[RO] MĂGURA PRIEI

Măgura Priei (cu altitudinea maximă de 996 m, atinsă în vârful omonim) este o subdiviziune a Meseșului, grupare montană importantă a Munților Apuseni, ce aparține lanțului muntos al Carpaților Occidentali. Vârful Măgura Priei, zonă montană de interes turistic, este cel mai înalt vârf al Munților Meseșului și cel mai înalt punct din județul Sălaj. Cercetările arheologice făcute de-a lungul timpului în zona Munților Meseșului aduc dovezi materiale de existența unei căi de comunicație (drum medieval) ce străbătea Măgura Priei. Astfel, aici au fost descoperite ruinele unui turn roman de apărare și semnalizare, cu rol de supraveghere a drumului sării (transportul sării dinspre centrul Transilvaniei de la Turda, spre valea Someșului, apoi spre Europa Centrală).

[EN] MĂGURA PRIEI

Magura Priei (with a maximum altitude of 996m) is a subdivision of Meses, important mountain group of the Apuseni Mountains, which belongs to the Western Carpathians Mountains. The peak of Magura Priei, mountainous area of touristic interest, is the highest peak of Meses Mountains and the highest point of the Salaj county. Archaeological researches made over time in the Meses Mountains bring material evidence of the existence of communication routes (medieval road) that crossed Magura Priei thus were discovered the ruins of a Roman defense and signaling tower, with a supervisory role for the road of salt (salt transport from the center of Transylvania in Turda, to the Somes valley, then to the Central Europe).

[RO] CASA CULII DRENULUI

Casa Culii Drenului din satul Pria a fost construită în anul 1914, de familia Coca Pavel și Irina. Este o casă din lemn cu fundație din piatră adusă din Baie (la poalele Măgurii Priei). Acoperișul este din țiglă. Are o suprafață de 50 metri pătrați și este compusă din talpă (fundație), tindă și camera mare. Este așezată în centrul satului Pria, la numărul 131, în apropierea Bisericii și a Scolii, lângă drumul principal ce străbate localitatea, pe malul drept al pârâului Brăduleț.

[EN] CULII DRENULUI S HOUSE

“Casa Culii Drenului” from the village of Pria was built in 1914 by Pavel and Irina Coca family. It is a wooden house with stone foundation, stone brought from “the Bath” (at the foot of Magura Priei). The roof is tiled. It has an area of 50 square meters and consists of sole (foundation), entrance hall and great room. It is located in the center of the village, at number 131, near the Church and the School, close to the main road that runs through the village on the right bank of the river Brăduleț.

[RO] Biserica Ortodoxă "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" a fost construită între anii 1930 - 1936, cu ajutorul localnicilor, de către meșterul Ioan Așok, din localitatea Marghita. Turiștii pot participa la Hramul bisericii în fiecare an în ziua de "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (luna iunie).

Înainte a actualei biserici de zid, în localitatea Pria a existat o biserică de lemn construită în anul 1750 și folosită ca lăcaș de cult până în 1932, urmând ca anul următor să fie dărâmată.

Lăcașul de cult a fost ridicat de către prieni în anul 1750, la inițiativa preotului Popa Luca. Aceasta se afla pe teritoriul nord-vestic al satului (la intrare dinspre Boian, pe partea dreaptă), în zona cunoscută de localnici sub numele de Scurta.

Biserica este descrisă ca fiind una modestă, de dimensiuni reduse (lungime 13,12 m, lățime 5 m, înălțime 2,27 m și turn de 8 m), cu intrare dinspre sud, altarul spre răsărit și turla spre apus; cu picturi interioare pe pânză și era înconjurată de un cimitir care mai dăinuie și astăzi. Biserica a fost folosită până în anul 1932 (timp de 182 de ani), iar cimitirul până în 1923.

Cheルトuielele de întreținere ale lăcașului de cult (dări, biruri bisericești, diac, sfăt) erau plătite dintr-un grănar bisericesc (înființat între anii 1890-1891 de preotul Vasile Marinceșu, la inițiativa vicarului din Șimleu Silvaniei), unde sătenii (după starea materială a fiecăruia) contribuiau anual cu o anumită cantitate de cereale.

[EN] THE ORTHODOX CHURCH "SAINTS PETRU AND PAVEL" was built between 1930-1936, with the help of locals by the craftsman Ioan Asok from Marghita. Tourists can participate in church-every year on the day of "Holy Apostles Peter and Paul" (June).

Before the current concret church, in Pria there was a wooden church built in 1750 and used as a place of worship until 1932. The next year it was torn down.

The church was built in 1750 by the locals, advised by Luca Popa the priest. This was on the northwest territory of the village (the entrance from Boian, on the right side), in the area known to locals as the Short.

The church is described as being a modest one, small (length 13.12 m, width 5 m, 2.27 m and tower height of 8 m) with input from the south altar eastward and westward steeple; with interior paintings on canvas and was surrounded by a cemetery that still endures today. The church was used until 1932 (for 182 years), and the cemetery until 1923.

The maintenance costs of the place of worship (taxes, tributes church deacon, counsel) were paid out of a barn church (established between 1890-1891 by the priest Vasile Marinceșu, at the initiative of the vicar of Șimleu Silvaniei), where villagers (due to the material condition of each) were contributing annually to a certain quantity of grain.

[RO] În **MĂGURA PRJIEI** (996 m.), vârful cel mai înalt al Munților Meseșului, în hotarul satului, în apropierea drumului județean 108G Cizer - Vânători, în locul numit "Purcăreață", se ține în fiecare an în a doua duminică a lunii mai, tradiționala serbare câmpenească Măsurîșul Oilor, manifestare culturală cu implicații adânci în viața socială a locuitorilor acestor meleaguri. Ca serbare câmpenească, Măsurîșul a început în anul 1967, idee a regretatului fiu al satului Ioan Sonea, de a transforma obiceiul împreunișului oilor într-o adevărată sărbătoare.

Creșterea oilor este o îndeletnicire străveche a locuitorilor de la munte. Din vechime, la Sângiorz (23 aprilie), satenii își angajau păcurarii (ciobanii) care vor păstori turma până toamna târziu (de obicei până la Sf. Nicolae, 6 decembrie). Angajarea acestora era și mai este făcută și astăzi de către 10-12 gospodari, care dețineau cel mai mare număr de oi, "gazde de pacurari". Plata păcurarilor se făcea mai mult în natura, uneori se percepeau și bani. În ziua stabilită pentru "măsurîș, oilor li se dădea drumul în turma dimineața, mieii erau "înțărcați". După masă, în jurul orelor 4-5, fiecare deținător de oi mergea la locul unde era stabilită stâna ("staulul"). Femeile se așezau în rând, cu vasele pregatite pentru muls. Responsabilii turmei verificau vasele, să nu fie apă în ele.

Începea mulsul. Bărbatul și copiii prindeau oile din staul și femeia le mulgea. Apoi șeful de stână, într-un ciubăr mare, măsura laptele fiecăruia, începând cu cel care avea mai multe oi. Măsuratul se făcea cu: cupa (1 l), itia (0,5 l), fărtaiu (0,25 l) și împunsura (0,5 din fărtaie).

[EN] **MAGURA PRJIEI** (996 m.), the highest peak of the Mountains Meseșului in the border village, near the county road 108G Cizer - Vanatori at a place called "Purcăreață" it is held, in each year on the second Sunday of May, the traditional rural celebration "Măsurîșul oilor". This a cultural manifestation with deep implications in the social life of the inhabitants of these lands. Like rural celebration, Măsurîșul began in 1967, the idea of the late son of the village Ioan Sonea, to transform the gathering of the sheep into a real celebration.

Sheep breeding is an ancient occupation of the inhabitants of the mountains. Even early on, for "Sangiorz" (April 23), the villagers were hiring "pacurarii" (the shepherds) who will flock to late autumn (usually up to St. Nicholas, December 6). Their employment was and is done today by 10 to 12 farmers, who had the largest number of sheep, "hosts of shepherds". The shepherds' payment was made more "in nature", products, only sometimes they were talking about money. On the day set for "Măsurîșul", the sheep were guided to the flock in the morning, the lambs were "weaned". After lunch, around 4-5 each holder of sheep was going to where the sheepfold was established. Women lined up with vessels ready for milking. Those responsible with the flock were checking for the vessels, not to have water in them.

The milking was starting. The man and the children would catch the sheep in the fold and the woman was milking. Then the head of the sheep, in a large vessel, extended each contestant milk, starting with the one who had more sheep. The measurement was made with: the cup (1 l), itia (0.5 l), fartaiul (0.25 l) and împunsura (0,5 of fartai).

[RO] „*Răstănirile*” (răstigniri) – cum sunt numite în Sălaj, veghează satele și le feresc de orice rău, dat fiind faptul că, în mentalitatea populară spațiul terestru este organizat concentric, circular, spațiul casei, al curții și grădinii, este masiv umanizat și, receptat ca familiar.

Spațiul satului este la fel de familiar datorită atributelor de socializare, spațiul livezilor și a terenului arabil din jurul satului însă nu mai este atât de bine protejat și poate fi "atacat" de spirite rele, fapt care se accentuează în cazul spațiilor neagricole din hotarul satelor, a fânețelor și al pășunilor, acolo unde spiritele necurate pot umbla în voie; de aceea, aici, în aceste spații interstițiale, dintre așezări, este nevoie prin excelență de o răstignire protectoare.

Crucea este un simbol vechi folosit cu mult înainte de apariția creștinismului, dar care a căpătat conotația actuală odată cu răstignirea Mântuitorului, pe Dealul Golgotei (acolo unde conform legendelor iudaice ar fi fost îngropat și primul om, Adam). Termenul "cruce" vine din latinescul "crux" care înseamnă însă stâlpul vertical (crux simplex) de lemn, fără traversa orizontală (patibulum) pe care mulți condamnați la moarte erau răstigniți.

[EN] "*Răstănirile*" (Crucifixion) - as they are called in Salaj, are watching the villages and they shun all evil, given that the popular mentality land space is organized concentric, circular, the space of the house, the yard and the garden is massive humanised and perceived as familiar.

Area Village is as familiar because of the attributes of socializing area of orchards and farmland around the village but is not so well protected and can be "attacked" by evil spirits, which is emphasized in non-agricultural areas at the border of the villages, meadows and pastures, where unclean spirits can walk freely; therefore, here in these interstitial spaces, between the settlements, is needed by excellence a protective crucifixion.

The cross is an old symbol used long before the advent of Christianity, but which gained current connotation with the crucifixion of the Savior on the Hill of Golgotha (where according to Jewish legend had been buried the first man, Adam). The term "cross" comes from the Latin "crux" which means vertical column/pillar (crux simplex) of wood, without the horizontal bar (patibulum) which many condemned to death were crucified.

hartă a traseului tematic CIZER ŞI prezentare detaliată a traseului tematic

hartă a traseului tematic CIZER ŞI prezentare detaliată a traseului tematic

hartă a traseului tematic CIZER ŞI prezentare detaliată a traseului tematic

hartă a traseului tematic PRIA și prezentare detaliată a traseului tematic

